
DOI: <https://doi.org/10.34768/r1.2022.v481.12>

Krzysztof Lisowski*

Uniwersytet Zielonogórski

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6943-0127>

e-mail: k.lisowski@is.uz.zgora.pl

PLANY MIGRACYJNE MŁODZIEŻY Z OBSZARU FUNKCJONALNEGO MIASTA ZIELONA GÓRA

MIGRATION PLANS OF YOUTH FROM THE FUNCTIONAL AREA
OF THE CITY OF ZIELONA GÓRA

Keywords: migration, youth, migration potential, functional area.

The article attempts to determine the scale of the potential for migration, defined as the willingness/readiness to leave the studied area, of students in their penultimate year of secondary education. The author presents survey research conducted in schools located in the Zielona Góra – Nowa Sól Functional Area (Zielona Góra, Nowa Sól, Sulechów). The empirical findings show a high willingness of students to travel outside the study area. The factor that most strongly determines the willingness to migrate is the type of school (high school students are more likely to have migration plans). Migration plans are not influenced by the town of education, which is symptomatic and shows that the different potential of the surveyed cities (above all Zielona Góra) is anyway insufficient to retain a large proportion of those wishing to migrate.

***Krzysztof Lisowski** – doktor nauk humanistycznych w dyscyplinie socjologia; zainteresowania naukowe: metodologia badań społecznych, problematyka łączenia samorządów, socjologia młodzieży, społeczne konsekwencje zmian demograficznych.

PLANY MIGRACYJNE MŁODZIEŻY Z OBSZARU FUNKCJONALNEGO MIASTA ZIELONA GÓRA

Słowa kluczowe: migracje, młodzież, potencjał migracyjny, obszar funkcjonalny.

W artykule podjęto próbę ustalenia skali potencjału migracyjnego definowanego jako chęć/gotowość do wyjazdu z badanego obszaru, uczniów przedostatnich klas szkół ponadpodstawowych. Odwołano się do badań surveyowych, które zostały zrealizowane w szkołach Zielonogórsko-Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego (Zielona Góra, Nowa Sól, Sulechów). Ustalenia empiryczne wskazują na dużą gotowość uczniów do wyjazdów poza badany obszar. Czynnikiem w największym stopniu determinującym chęć wyjazdu jest typ szkoły (plany migracyjne mają częściej licealiści). Na plany migracyjne nie wpływa miejscowość edukacji, co jest symptomatyczne i pokazuje, że różny potencjał badanych miast (przede wszystkim Zielonej Góry) i tak jest niewystarczający, aby zatrzymać dużą część chcących migrować.

Kontekst demograficzny

Sytuacja demograficzna Polski i prognozowane kierunki zmian ludnościowych wskazują jednoznacznie na kilka istotnych trendów. Najważniejsze z nich dotyczą depopulacji (zmniejszania się liczby ludności) i zmian strukturalnych objawiających się zwiększaniem się odsetka ludzi starych w populacji (starzenie się populacji). Najnowsze dane ze spisu powszechnego 2021 publikowane przez Główny Urząd Statystyczny informują, że w okresie między rokiem 2011 a 2021 populacja Polski zmniejszyła się o 1,2%. W tym samym czasie z województwa lubuskiego ubyło 3,1% mieszkańców. Na obecnym etapie zmian demograficznych jedynie województwa mazowieckie, pomorskie, małopolskie i wielkopolskie nie odnotowały ubytków ludnościowych, pozostałe podobnie jak lubuskie zaczynają odczuwać konsekwencje zmian demograficznych¹. Zmiany te będą miały swoje konsekwencje dla niemal wszystkich wymiarów życia społeczno-gospodarczego.

Jako przyczynę tak kształtujących się procesów ludnościowych upatruje się między innymi niską dzietność (poniżej prostej zastępowalności pokoleń)

¹Prezentowane analizy nie uwzględniają napływu migracyjnego mieszkańców Ukrainy do Polski po 24.02.2022 spowodowanego wojną. Od 24.02 do 19.05.2022 roku funkcjonariusze straży granicznej odprawili na kierunku z Ukrainy do Polski 3,364 mln osób. Otwartym pozostaje pytanie jak często uchodźcy wojenni będą podejmowali decyzje o pozostaniu na dłuższy czas lub na stałe w Polsce co niewątpliwie będzie miało znaczenie na sytuację demograficzną.

powodowaną zmianami w sferze małżeńskości i dzietności (drugie przejście demograficzne), wydłużanie przeciętnego dalszego trwania życia i migracje. Każdy z tych czynników podlega swoistym uwarunkowaniom, które trudno modyfikować, uprawniony jest pogląd, że w perspektywie kilkudziesięciu lat nie uda się w Polsce podwyższyć współczynnika dzietności do poziomu prostej zastępowalności pokoleń (Sikorska 2021). Teza mówiąca o tym, że to, co wydarzy się w przyszłości, wydarzyło się już dzisiaj, odwołuje się do faktu, że mniejsza dzietność powoduje już obecnie mniejszą liczbę kobiet w populacji, które w wieku rozrodczym będą mogły urodzić dzieci. Podejmowane dotychczas przez państwo działania w ramach prenatalnej polityki ludnościowej nie przyniosły żadnego efektu, a sztandarowy program 500+ w konsekwencji braku oczekiwanych rezultatów w debacie publicznej został przemianowany z demograficznego na socjalny. Z kolei wskaźniki przewidywanego dalszego trwania życia, warunkowane procesami modernizacyjnymi, powodowały wyraźne zmiany tego współczynnika w latach 1950-2020, kiedy przeciętne dalsze trwanie życia kobiet wydłużyło się o 19 lat a mężczyzn o 16,5 lat. Po okresie wzrostu nastąpił niewielki spadek powodowany między innymi epidemią COVID-19.

W kontekście mocno ugruntowanej niskiej dzietności i ustabilizowanego wskaźnika dalszego trwania życia większego znaczenia dla kształtowania wielkości populacji i jej struktury nabierają migracje. W tym przypadku w większym stopniu i w krótszej perspektywie mogą być kształtowane czynniki wypychające lub przyciągające, które bezpośrednio wpływają na decyzje migracyjne. Nieprzewidywalność i skalę zjawiska w najlepszym stopniu ilustrują dwa kryzysy migracyjne w Europie powodowane wojnami w Syrii i w Ukrainie. Częściej niż sytuacje kryzysowe na kierunki i intensywność przemieszczeń wpływa poziom rozwoju ekonomicznego i otwartość rynku pracy. Mechanizm równoważenia zasobów demograficznych i zasobów pracy leży u podstaw przejścia mobilności przestrzennej i migracyjnej. Kraje o dodatnim saldzie migracji zagranicznych (po przejściu migracyjnym) są zwykle lepiej rozwinięte ekonomicznie niż kraje, z których rekrutują się emigranci. Kwestie ekonomiczne i związana z tym jakość życia odgrywają także największą rolę w migracjach wewnętrznych. Miasta czy regiony oferujące lepsze miejsca pracy, czy nauki, lepszą ogólną jakość życia, stają się atrakcyjne dla osób pochodzących z peryferyjnie usytuowanych obszarów czy regionów.

Wzrost poziomu mobilności przestrzennej jest także konsekwencją jak określają to Izabela Grabowska-Lusińska i Marek Okólski kompresji naszego świata „Coraz więcej ludzi jest mobilnych, coraz rzadziej napotyka się przeszkody administracyjne dla podróżowania, w tym emigracji, coraz

szybciej dociera się do różnych zakątków Ziemi, coraz większe są możliwości transportowe, coraz tańsze staje się przemieszczanie ludzi. Świat stał się jak gdyby mniejszy...” (Grabowska-Lusińska, Okólski 2009, s. 31).

Najczęściej migracje podejmowane są przez ludzi młodych pomiędzy 20 a 44 rokiem życia (Grabowska-Lusińska, Okólski 2009; Jończy 2020; Dołńska i in. 2020). Jak twierdzi Romuald Jończy zasadnicze znaczenie dla tych procesów mają masowe migracje młodzieży „na studia” (Jończy 2020, s. 20). Drenaż młodych jest szczególnie dotkliwy dla obszarów pozbawionych dużych ośrodków regionalnych, to one wybierane są najczęściej jako miejsce podjęcia studiów. Tworzy to sytuację zagrożenia dla polityki zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego. Jest to kwestia o tyle istotna, że niedoszacowanie rzeczywistych migracji młodych ludzi w statystyce publicznej pozostawia w nieświadomości osoby odpowiedzialne za rozwój regionalny (Śleszyński 2016; Jończy 2006; Śleszyński, Niedzielski 2018).

Odwołując się do zmian strukturalnych populacji Polski uwzględniających wiek określanych mianem starzenia się populacji, zauważalne są pogłębiające się deficyty osób młodych w wieku przedprodukcyjnym (do 17 roku życia) i produkcyjnym mobilnym (od 18 do 44 lat). Pomiedzy rokiem 1990 a 2020 populacja osób w wieku do 17 lat zmniejszyła się w Polsce o 10,8% a u osób w wieku od 18 do 44 lat zmniejszyła się o 2,5%. Prognozy do 2050 roku przewidują dalsze uszczuplanie tych kategorii wiekowych.

Tabela 1

Ludność Polski według ekonomicznych grup wieku w latach 1990-2020 i prognoza do 2050 roku

Grupy wieku	1990	2000	2010	2016	2020	2030	2040	2050
	w %							
przedprodukcyjnym (0-17 lat)	29,0	24,4	18,8	17,9	18,2	16,0	14,8	14,6
produkcyjnym (18-59/64 lat)	58,2	60,8	64,4	61,9	59,9	61,6	61,7	56,1
mobilnym (18-44 lat)	40,1	39,8	40,0	39,1	37,6	31,6	28,2	27,5
niemobilnym (45-59/64 lat)	18,1	21,0	24,4	22,8	22,4	29,9	33,5	28,6
poprodukcyjnym (60/65 lat i więcej)	12,8	14,8	16,8	20,2	21,8	22,5	23,6	29,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (stat.gov.pl), [data dostępu: 10.04.2022].

Obserwowany w Zielonej Górze od roku 1989 tworzący się nowy ład demograficzny charakteryzuje się identycznymi cechami jak te opisane w skali ogólnopolskiej (ograniczenie dzietności, starzenie się populacji, nasilenie emigracji). Analiza danych ze spisów powszechnych w latach 2011 i 2021 dla województwa lubuskiego wskazuje na pogłębianie się negatywnych trendów, np. współczynnik dzietności spadł w tym czasie z i tak bardzo niskiego poziomu 1,30 do poziomu 1,23, o niemal 20 tys. ubyło też kobiet w wieku reprodukcyjnym (15-49 lat), ubywa dzieci w wieku przedprodukcyjnym². Kierunek obserwowanych zmian demograficznych wydaje się nieodwracalny, a wyzwaniem dla lokalnej polityki ludnościowej jest tworzenie takich warunków życia i rozwoju, które pozwolą zatrzymać migracje młodych mieszkańców województwa i Zielonogórsko-Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Zmiany demograficzne coraz częściej są skutkiem decyzji mających charakter społeczny. Te uwarunkowania stoją u podstaw decyzji dotyczących posiadania dzieci, liczby potomstwa, a także momentu, w którym powinny się urodzić. Uwarunkowania społeczne są także kluczowe dla kreowania ruchów wędrowniczych. Czynniki wypychające i przyciągające najczęściej wiążą się z uwarunkowaniami ekonomicznymi, a dla młodych ludzi także edukacyjnymi, które dają szansę na uzyskanie zawodu, który pozwoli osiągnąć w przyszłości dobrą pozycję na rynku pracy.

Plany migracyjne młodzieży

Problemy depopulacyjne wynikające w dużej mierze z migracji wewnętrznych będą się nasilały. Analiza zjawiska szczególnie w kontekście rozwoju regionalnego i prowadzenia zrównoważonej polityki ludnościowej jest ważna nie tylko dla środowisk naukowych, ale także dla władz samorządowych i praktyki społecznej. Miasta lub regiony, aby się rozwijać, muszą dysponować określonymi zasobami ludnościowymi. Monitorowanie rzeczywistych migracji powinno mieć charakter ciągły, ponieważ masowe migracje wewnętrzne mają ustalone kierunki i najczęściej przebiegają z obszarów usytuowanych peryferyjnie do dużych ośrodków regionalnych, które przez część badaczy są nazywane wielką piątką – Warszawa, Wrocław, Kraków, Poznań, Trójmiasto (Dolińska i in. 2020). Wysysanie przez miasta metropolitarne głównie młodzieży i osób będących w wieku mobilnym produkcyjnym pogłębi dysproporcje i zaostrzy konflikty powodowane różnicami interesów podmiotów o różnym potencjale rozwojowym.

Opieranie się w analizach na danych pochodzących z ewidencji ludności, które uwzględniają tylko formalnie odnotowane przemieszczenia (za-

²Dane GUS z Narodowego Spisu Powszechnego 2021, stat.gov.pl [data dostępu: 18.06.2022].

meldowania i wymeldowania), nie oddaje pełnej skali zjawiska. Dotyczy to szczególnie migracji edukacyjnych, które bardzo często pozostają poza statystyką publiczną. Aby poznać rzeczywistą skalę migracji, uzupełnieniem danych ewidencji bieżącej powinny być między innymi badania surveyowe, które mierzą plany związane z ruchami wędrownymi. Tak diagnozowany potencjał migracyjny pokazuje poziom gotowości do wyjazdu z miejsca zamieszkania, wskazuje kierunki przemieszczeń i szacuje prawdopodobieństwo ich realizacji. Pokazuje także przyczyny chęci podjęcia określonych decyzji migracyjnych. Subiektywny i deklaracyjny charakter uzyskiwanych danych nie upoważnia do wyciągania jednoznacznych wniosków, daje jednak ciekawy kontekst do analiz procesów migracyjnych opartych na twardych danych.

Poszukując odpowiedzi na pytanie dotyczące wielkości potencjału migracyjnego definiowanego jako chęć/gotowość do wyjazdu z badanego obszaru w artykule odwołano się do badań surveyowych, które zostały zrealizowane w Zielonej Górze, Nowej Soli, Sulechowie³. Badanie realizowano na terenie Zielonogórsko-Nowosolskiego Obszaru Funkcjonalnego (ZNOF)⁴, który został stworzony z myślą o wspólnych działaniach gmin, mających poprawić jakość życia i ożywić rozwój gospodarczy a pośrednio zatrzymać młodych mieszkańców i przyciągać nowych. Badanie zrealizowano na populacji uczniów przedostatnich klas szkół ponadpodstawowych. W przypadku uczniów uczęszczających do przedostatnich klas szkół ponadpodstawowych jest to czas, w którym podejmowane są najczęściej decyzje dotyczące kierunku i miejsca dalszego kształcenia lub pracy. Można więc zakładać, że uzyskana wiedza nie ma charakteru odległej projekcji, a opiera się na bardzo realnych indywidualnych strategiach, które w niedługim czasie powinny się materializować. Oprócz typu szkoły, badani byli między innymi zróżnicowani ze względu na miejsce zamieszkania i pobierania nauki. Zielona Góra stanowi regionalne centrum, jest stolicą województwa i miastem uniwersyteckim o wielu funkcjach gospodarczych, społecznych, edukacyjnych i kul-

³Badanie zostało zrealizowane w dniach 10/05-11/06 techniką CAWI (Computer Assisted Web Interview). Populację stanowili uczniowie przedostatnich klas szkół ponadpodstawowych Zielonogórsko-Nowosolskiego obszaru funkcjonalnego. W skład ZNOF wchodziły gminy miejskie Zielona Góra, Nowa Sól, gminy miejsko-wiejskie Sulechów, Nowogród Bobrzański, Otyń, Czerwieńsk i gminy wiejskie Świdnica i Zabór. Badane szkoły ponadpodstawowe mieszczą się w Zielonej Górze, Nowej Soli, Sulechowie i Czerwieńsku. Struktura badanych uczniów ze względu na lokalizację szkoły jest zbieżna ze strukturą całej populacji. Zdecydowana większość badanych uczniów to uczniowie szkół z Zielonej Góry (69,1%). Co piąty badany uczeń to uczeń szkół nowosolskich (20,1%), co dziesiąty – sulechowskich (9,6%), jedynie 1,2% pochodziło z Czerwieńska.

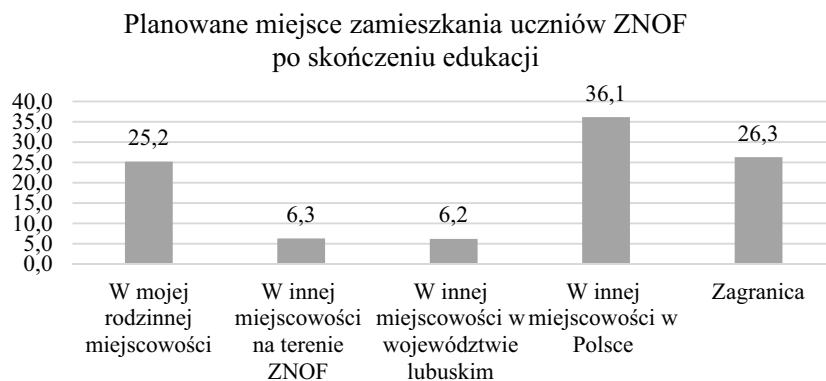
⁴Zielonogórsko-Nowosolski Obszar Funkcjonalny (ZNOF), w skład którego wchodziły gminy miejskie Zielona Góra, Nowa Sól, gminy miejsko-wiejskie Sulechów, Nowogród Bobrzański, Otyń, Czerwieńsk i gminy wiejskie Świdnica i Zabór.

turalnych. Przeprowadzone analizy są szczególnie istotne w poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie w jakim stopniu Zielona Góra może być atrakcyjna dla młodych ludzi. Nowa Sól to jedno z większych miast w województwie lubuskim. W pierwszej dekadzie transformacji ustrojowej miasto przeżyło regres spowodowany likwidacją dotychczas funkcjonujących gałęzi przemysłu, aby po tym okresie zacząć rozwijać się dynamicznie, stając się przykładem udanej transformacji i rewitalizacji społecznej. W tej triadzie Sulechów jest najmniejszym miastem o relatywnie niższym potencjale i możliwościach rozwojowych.

Jedną z pierwszych kwestii dotyczących planów migracyjnych było ustalenie miejsca, gdzie badani uczniowie chcieliby mieszkać po zakończeniu edukacji. Jedna czwarta respondentów (25,2%) chciałaby pozostać w swojej rodzinnej miejscowości, do innej miejscowości na terenie ZNOF chciałoby się przeprowadzić 6,3%. W sumie na terenie obszaru funkcjonalnego chciałoby pozostać niespełna jedna trzecia badanych (31,5%). Jeśli dodamy do tego osoby, które deklarują chęć zamieszkania w innych miejscowościach na terenie województwa lubuskiego (6,2%), to okazuje się, że ponad 60% chce migrować poza jego granice, najczęściej do innej miejscowości w Polsce (36,1%) lub za granicę (26,3%). Uzyskane dane dość jednoznacznie wskazują, że dla większości uczniów ZNOF i województwo lubuskie nie są definiowane jako atrakcyjne po ukończeniu nauki na poziomie szkoły ponadpodstawowej. Wzmocnieniem tej tezy są podobne wyniki, które uzyskano w badaniu w Żarach⁵ zrealizowanym z uczniami ostatnich klas szkół ponadpodstawowych w tym mieście. Tutaj chęć zamieszkania w innym regionie Polski deklaruje 24,5% badanych a za granicą 26,1%, w Żarach chciałoby mieszkać 4,2%.

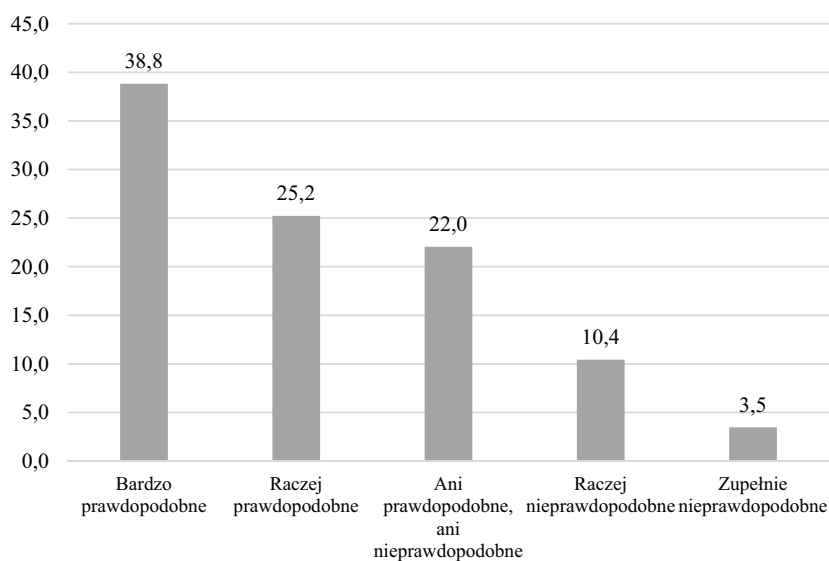
Pytając o gotowość do migracji, próbowano także ustalić jej prawdopodobieństwo w perspektywie pięciu lat. Tylko 3,5% badanych deklaruje, że ich wyjazd do innego miejsca w Polsce jest zupełnie nieprawdopodobny. Jeśli spojrzymy na drugi biegun skali, to 38,8% respondentów jest przekonanych, że ich wyjazd jest bardzo prawdopodobny, a 25,2% określa go jako raczej prawdopodobny. Saldo uczniów chcących wyjechać w niedługiej perspektywie i deklarujących pozostanie jest niekorzystne z punktu widzenia definiowanych zagrożeń związanych z procesami depopulacyjnymi (odpływem migracyjnym), tym samym jest zagrożeniem dla rozwoju społeczno-ekonomicznego regionu zielonogórskiego.

⁵Badanie surveyowe zostało zrealizowane na zlecenie miasta Żary w dniach 17/02-28/02 2020 roku. Populację stanowili uczniowie ostatnich klas szkół ponadpodstawowych w roku szkolnym 2019/2020, $N = 535$. W badaniu wzięło udział 331 uczniów, co stanowi 62% populacji.

Wykres 1. Planowane miejsce zamieszkania uczniów ZNOF po zakończeniu edukacji na poziomie szkoły ponadpodstawowej.

Źródło: badania własne.

Wykres 2. Prawdopodobieństwo wyjazdu do innego miejsca w Polsce w ciągu 5 lat.

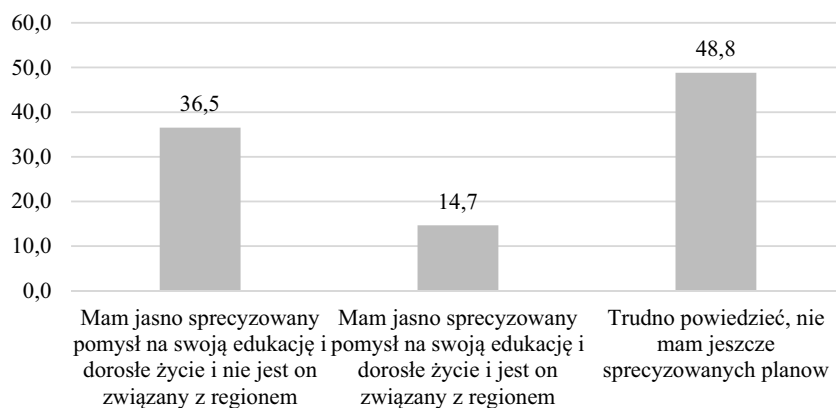
Źródło: badania własne.

Pewniejsi w swoich deklaracjach migracyjnych (odpowiedź bardzo prawdopodobne) są uczniowie liceów (47,2%) niż szkół zawodowych (32,9%). Niewątpliwie wiąże się to z planowanymi studiami (częściej podejmowanymi przez licealistów), które na tym etapie edukacji są już zwykle wybrane.

Prezentowane ustalenia empiryczne są podobne do wcześniejszych wyników badań, w których jednoznacznie wykazano, że absolwenci techników i zasadniczych szkół zawodowych są mniej skłonni, aby opuszczać swoje miejsce zamieszkania (Dolińska i inni 2020). Najwyższy deklarowany poziom prawdopodobieństwa wyjazdu nie jest różnicowany przez wielkość miejscowości, w której uczą się badani (Zielona Góra 39,7%; Sulechów 40,0%, Nowa Sól 36%). Uzyskany wynik jest także zbieżny z ustaleniami innych badaczy i jest konsekwencją relatywnie mniejszego przyciągania młodzieży przez mniejsze ośrodki akademickie. Ta dysproporcja wiąże się także z atrakcyjnością miast i rynkiem pracy w silnych ośrodkach akademickich (Dolińska i inni 2020, s. 125). W związku z tym jest bardzo prawdopodobne, że absolwenci szkół ze wszystkich badanych miast częściej będą wybierać uczelnie Wrocławia czy Poznania niż Zielonej Góry.

W badaniu zadając szereg pytań dotyczących migracji, starano się uzyskać wiedzę na temat postaw migracyjnych badanych uczniów, która będzie obarczona jak najmniejszym błędem. W jednym z istotniejszych pytań zaprezentowano badanym uczniom dwie przeciwstawne opinie, dotyczące jasno sprecyzowanych pomysłów na edukację i dorosłe życie i lokowania ich w regionie zamieszkania lub poza nim. Niemal 50% respondentów nie potrafiło jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie, uciekając w sformułowanie „*Trudno powiedzieć, nie mam jeszcze sprecyzowanych planów*”. Zdecydowana większość z tych, którzy takie plany już mają (36,5%), nie widzi swojej przyszłości w obecnym miejscu zamieszkania/regionie. W tej kategorii mieszczą się wybierający studia i dalsze życie we Wrocławiu, Poznaniu i wielu innych miastach lub chcący wyjechać za granicę (także na stałe). Deklarujący chęć pozostania (14,7%) jednoznacznie wiążą swoją przyszłość z obecnym miejscem zamieszkania/regionem. Jest duże prawdopodobieństwo, że decyzje migracyjne znacznej części niezdecydowanych na obecnym etapie edukacji będą uwarunkowane możliwością realizacji własnych planów życiowych na obszarze ZNOF. Z analizy odpowiedzi badanych na inne pytania wiemy, że w większym stopniu postrzegają swoje miejscowości nauki jako dobre miejsce do życia dla osób starszych i rodzin z dziećmi w zdecydowanie mniejszym stopniu dla młodzieży i studentów czy osób przedsiębiorczych. Te uogólnione przeświadczenia wynikają z definiowania czynników wypychających, a są nimi przede wszystkim niskie zarobki, mała atrakcyjność rynku pracy, brak możliwości zdobycia dobrego wykształcenia czy niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego. Na drugim biegunie wśród czynników zachęcających do pozostania wymieniane są najczęściej więzi rodzinne, przyjaciele i znajomi, a także jakość środowiska i estetyka miast. Dla badanych uczniów jest to jednak czas „wyfruwania z gniazda” i rozluźniania więzi rodzinnych,

jak również nawiązywania nowych znajomości i przyjaźni w nowym etapie życia (edukacja na poziomie wyższym lub praca). Tym samym istotniejsze w podejmowaniu decyzji migracyjnych wydają się czynniki wypychające.

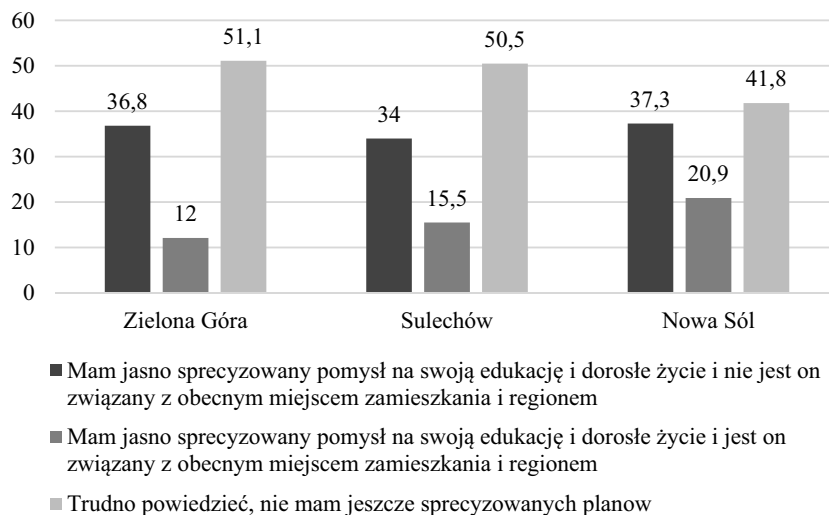

Wykres 3. Region w planach życiowych uczniów ZNOF.

Źródło: badania własne.

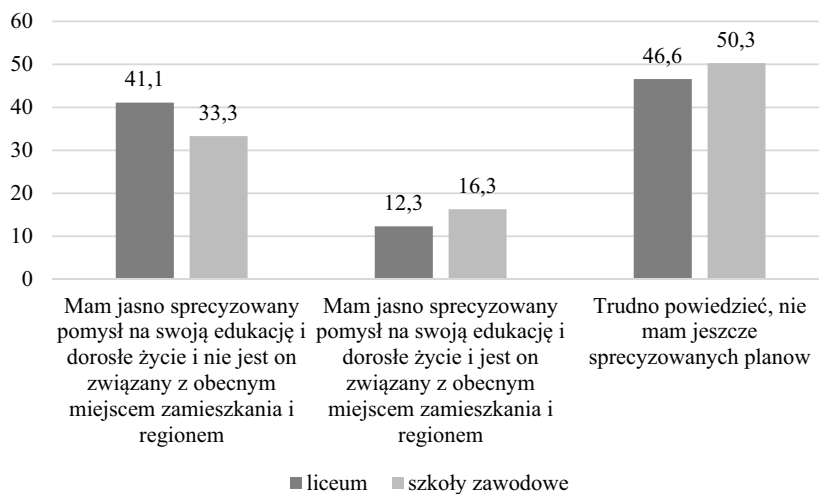
Odsetek uczniów, którzy swoje jasno sprecyzowane plany dotyczące edukacji i dalszego życia wiążą z innym miejscem zamieszkania i regionem jest podobny we wszystkich miastach, w których prowadzono badanie (Zielona Góra 36,8%; Sulechów 34,0%; Nowa Sól 37,3%). Większe zróżnicowanie dotyczy powiązania przyszłości z obecnym miejscem zamieszkania/nauki, najczęściej takie deklaracje składali uczniowie z Nowej Soli (20,9%) następnie Sulechowa (15,5%), najrzadziej zielonogórzanie (12,0%). Zielona Góra, lokalne centrum nie jawi się dużej części młodzieży jako miejsce posiadające wystarczające atuty pozwalające realizować plany życiowe.

Dość wyraźnie potencjał migracyjny jest powiązany z typem szkoły, licealiści podobnie jak w odpowiedziach na wcześniejsze pytania dotyczące oczekiwanej zmiany miejsca zamieszkania, częściej (41,1%) od uczniów szkół zawodowych (33,3%) widzą siebie poza obecnym miejscem zamieszkania. Przypomnieć warto, że tym razem chęć migracji była łączona z posiadaniem jasno sprecyzowanych planów dotyczących dalszej edukacji/pracy i dorosłego życia.

Wykres 4. Region w planach życiowych uczniów ZNOF a miejsce nauki.

Źródło: Badania własne.

Wykres 5. Region w planach życiowych uczniów ZNOF a typ szkoły.

Źródło: Badania własne.

Podsumowując, należy wskazać na znaczący potencjał migracyjny wśród badanych uczniów. Najczęściej (62,4%) respondenci w swoich planach związanych z przyszłym miejscem zamieszkania lub pracy lokują się poza ob-

szarem ZNOF. Potencjał migracyjny wynika także z wyraźnej dysproporcji sytuowania się na dwóch przeciwstawnych biegunach: na pewno wyjeżdżam – na pewno pozostaję. I tak na pewno chcących wyjechać jest o 21,8% więcej niż zdecydowanie chcących pozostać. Problem migracji młodych mieszkańców Polski staje się bardziej wyrazisty na obszarach peryferyjnych, gdzie odnotowywane są coraz większe ich deficyty. Przepływy mają jednoznaczny kierunek i koncentrują się najlepiej rozwiniętych obszarach metropolitarnych. Szansą na rekompensowanie deklarowanych odpływów młodych mieszkańców z terenu ZNOF jest napływ z innych jeszcze bardziej peryferyjnie usytuowanych obszarów (mniejszych miast i wsi) lub z zagranicy. Brak silnych czynników przyciągających może jednak spowodować pominięcie takich miast jak Zielona Góra i ZNOF w planach migrujących. Taki scenariusz byłby niewątpliwym zagrożeniem dla rozwoju regionalnego.

Literatura | References

- DOLIŃSKA A., JOŃCZY R., ŚLESZYŃSKI P. (2020), Migracje pomaturalne w województwie dolnośląskim wobec depopulacji regionu i wymogów zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław.
- GRABOWSKA-LUSIŃSKA I., OKÓLSKI M. (2009), Emigracja ostatnia? Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa.
- JOŃCZY R. (2006), Wpływ migracji zagranicznych na dysharmonię rozwoju województwa opolskiego (ze szczególnym uwzględnieniem rynku pracy), Opole, Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Uniwersytet Opolski, Opole.
- JOŃCZY R. (2020), Tło analiz migracyjno-ludnościowych – rozwój procesów migracyjnych a podstawowe trudności badawcze, [w:] Procesy migracyjne w południowo-zachodniej Polsce w kontekście sytuacji na rynku pracy. Wybrane zagadnienia, red. A. Dolińska, R. Jończy, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław, s. 13-21.
- NARODOWY SPIS Powszechny – wyniki wstępne, <https://stat.gov.pl/spisy-powszechno/nsp-2021/nsp-2021-wyniki-wstepne/> [data dostępu: 18.06.2022].
- OKÓLSKI M., FICHEL A. (2012), Demografia. Współczesne zjawiska i teorie, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa.
- SIKORSKA M. (2021), Czy zwiększenie dzietności w Polsce jest możliwe? IBS Policy Paper 4, <https://ibs.org.pl/app/uploads/2021/05/Czy-zwi%C4>

%99kszenie-dzietno\C5\%9Bci-w-Polsce-jest-mo\C5\%Bcliwe.pdf
[data dostępu: 23.05.2022].

SZABAN D., LISOWSKI K. (2021), Młodzież w regionie (Raport z badań młodzieży), Urząd Miasta Zielona Góra, Uniwersytet Zielonogórski, Zielona Góra.

ŚLESZYŃSKI P. (2016), Identyfikacja i ocena wybranych zjawisk demograficznych w Polsce (ze szczególnym uwzględnieniem wsi i relacji miasto-wieś), Opracowanie wykonane dla Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa, <https://www.gov.pl/attachment/1a7b5551-5bce-4f8d-8520-43174816cde8> [data dostępu 10.08.2022].

ŚLESZYŃSKI P., NIEDZIELSKI M. (2018), Zastosowanie danych telemetrycznych do szacunku ludności dziennej i nocnej w Warszawie, „Czasopismo Geograficzne” 89(1-2), s. 43-60.